

Tante Agaath en de Macho-Muis

NLO-Vrouwenoverleg Tante Agaath en de Macho-Muis, Werkvormen voor normdoorbekend onderwijs, Amsterdam, Stichting Uitgeverij Pendoor, 1986. 143 blz. f 17,50.

(Te bestellen door het bedrag over te maken op postgiro 42.65.736 van Uitgeverij Pendoor, Amsterdam)

Dit boekje met mysterieuze titel is het produkt van vijf jaar werk van een aantal vrouwelijke docenten van Nieuwe Leraren Opleidingen (Nederland). Ter attentie van de eeuwige optimisten onder ons, leerkrachten - ook dit kwam tot stand met de financiële steun van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Deze publikatie is duidelijk het gevolg van de interesse die bestaat voor de relatie tussen onderwijs en de man-vrouw problematiek (rolpatronen, normen, maatschappelijke structuren). Dit keer echter geen nieuwe studie over ongelijke kansen of een onderzoek van leerboeken. Het grootste deel van het boek is erg praktisch van aard, in die mate dat het leerkrachten een aantal suggesties aanbiedt om rond die problematiek te werken.

Tante Agaath 'is in twee stukken' : een inleidend gedeelte over normdoorbekend onderwijs en om dat vrij uitgebreide deel met lessuggesties, voornamelijk rond werkvormen opgebouwd.

Het zou nochtans jammer zijn om dadelijk op het praktische deel te springen voor een beoordeling. In de inleiding worden een aantal ideeën uitgewerkt die het lezen waard zijn. Op het eerste gezicht lijkt het uitgangspunt van de lessuggesties erg dicht aan te sluiten bij wat we reeds kennen als 'waardeverduidelijkende oefeningen'. Zo vinden we als uitgangspunten :

- het bewustmaken van de eigen en andermans doelen, wensen en fantasieën.
- het confronteren van het eigen gedrag met de gevolgen ervan.
- hoe een veranderende waardekeuze tot gedragsverandering kan leiden.

Nieuw, en m.i. erg belangrijk én verantwoord, is de aanklacht tegen het waardevrije aspect van deze aanpak. Waarden worden verhelderd en besproken en dan met de mantel der eigenliefde bedekt. Het NLO-Vrouwenoverleg wil een stap verder gaan en de typische, individualiserende analyse van waarden en gedragingen opentrekken tot op het maatschappelijk vlak. De 'verduidelijking' voorbij dus.

De ondertitel van het boek maakt al veel 'duidelijk'. I.p.v. de traditionele 'roldoorbreking' wordt hier 'normdoorbeking' gebruikt om de kwaliteit van de werkvormen aan te duiden. Hoewel ik graag een iets explicietere stellingname van deze woordkeuze had aangetroffen, interpreteer ik dat als volgt : de nadruk bij 'normdoorbeking' ligt op het maatschappelijk karakter van normen, terwijl 'rol' individueel ingevuld kan worden. De 'rol' kan dus zowel ongedwongen als gedwongen veranderd worden als het individu in kwestie dat verkiest. Maar dat verandert niets aan de maatschappelijke situatie van vrouwen en mannen. Deze vrije interpretatie baseer ik op het volgende citaat : normdoorbeking = "tornen aan de heersende ideologie, dat sekse en/of seksuele

gebondenheid bepalend is voor de kwaliteit van de mens". (blz. 8)
Dat leidt ertoe dat ook het volgende doel aan de vorige (traditionele)
wordt toegevoegd :
- laten we herkennen dat persoonlijke situaties structureel bepaald
zijn.
Daarbij aansluitend wordt trouwens ingegaan op de angst en de afkeer
die mensen hebben om van standpunt te veranderen.

Vanuit die doelen en de eigenheid van de problematiek - "mannen reage-
ren verstandelijker, vrouwen emotioneler" - worden werkvormen gekozen
die relevant zijn voor het onderwerp. Als maatstaven worden daarvoor
o.m. de volgende categorieën gebruikt : een beroep doen op emotie,
intuïtie, ervaring, inoefenen van bepaalde houdingen en vaardigheden.
Het oeverloze gemijmer wordt overkomen door de lijn van ervaringen
en persoonlijke standpunten door te trekken naar 'theoretische' con-
clusies en maatschappelijke structuren. En terug.
De verschillende werkvormen volgen telkens het uitgeschreven maar
overzichtelijke schema : doelen - beschrijving - begeleiding - advie-
zen en randvoorwaarden - variaties - materiaal. Een aantal kenmerken :
werken in groepjes, brainstormen, associëren, doorbreken van zittend
onderwijs, gebruik van materialen zoals viltstiften, flaps, kwartet-
en andere kaarten, tableau vivants ...

Volgens de samenstellers richt het boek zich vooral tot studenten
in agogische opleidingen (vormingswerk ...) en volwassenenonderwijs.
Enig herlezen van de werkvormen en de vooropgestelde doelen bevestigt
mijn standpunt dat ook het hoger secundair onderwijs hiermee kan
werken.

Voorbeelden :

- 'Casa Blanca' (Stel je voor dat je op dit moment van geslacht veran-
dert. Wat zou er allemaal anders zijn.)
- 'Vraag raad bij tante Agaath' (Reageren op een brief uit een pro-
bleemrubriek.)
- 'Edelachtbare' (Kortgeding over 'geladen' uitspraken)

Dit is een parel bij aan de kroon van Pendoor : leesbare, bruikbare
lectuur. Ook dit boekje heeft niet de pretentie de tand des tijds
te kunnen weerstaan en dat is erg realistisch gezien de maatschap-
pelijke en dus tijdelijke gebondenheid.

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen.